

CITATELJI! Prosimo, poglejte na številke poleg naslova za dan, ko Vaša naročnina poteče. V teh časih splošnega povišanja cen, potrebujete list Vaše sodelovanje. Skršajte imeti naročnino vnaprej plačano.

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Reentered as Second Class Matter September 25th, 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

ZA NEKAJ VEČ KOT
na dan dobivate...
'GLAS NARODA'
PO POŠTI NARAVNOST NA DOM
(izvzemši sobot, nedelj in praznikov)
CITAJTE, KAR VAS ZANIMA

2c

VOLUME L — LETNIK L

No. 81 — Stev. 81

(Telephone: CHelsea 3-1242)

NEW YORK, FRIDAY, APRIL 24, 1942 — PETEK, 24. APRILA, 1942

NEMŠKE PRIPRAVE ZA OFENZIVO

VNANJI PODKOMISAR S. A. LOZOVSKI JE ČASNIKARJEM POVEDAL, DA JE NEMČIJA MOBILIZIRALA 1,900,000 VOJAKOV REZERVE. — MED TEMI JE 900,000 MLADENIČEV V STAROSTI 17 IN 18 LET. — OD OSTALIH JIH JE NEMČIJA DOBILA POL MILJONA OD PODJARMLJENIH DRŽAV, POL MILJONA PA JIH JE VZELA IZ INDUSTRIJ.

Lozovski pa pravi, da ima Rusija dovolj veliko armado v rezervi, da bo mogla vrci še tako veliko sovražno armado iz svoje dežele.

Lozovski je rekel, da vse kaže, da se nemška armada v ozadju razkraja in da je nemški narod izčrpán. V zvezi s tem je Lozovski tudi hvalil zadnje angleške zračne napade na Augsburg in Luebeck, rekoč: "Cim več, tem boljše, kajti to je edini jezik, ki ga razumejo Nemci."

Zelo pa je bil Lozovski previden glede tega, da bi vezniki Rusije odprli drugo fronto in se je tudi izognil vprašanju, v kaki množini prihaja vojni material iz Združenih držav v Rusijo. "Cim manj se o tem govori, tem boljše je," je odgovoril.

Poročila s fronte pravijo, da je na celi fronti grozjen pogled na prostrane poljane, koder je skopnel sneg, kajti v blatu leži na tisoče mrtvih Nemcev, ki so bili ubiti pozimi. V Juhnovu, na osrednji fronti, je bilo počet enim samim velikim kupom snega več tisoč mrtvih Nemcev, po jarkih in jamah v okolici mesta pa nadaljnji tisoči Ruski vojaki in civilisti pobirajo po poljih nenisočo orožje.

Rusi so prebili prvo nemško obrambno črto pri Branskem, 210 milj jugozapadno od Moskve in se sedaj silovito bojujejo v pasu nemških utrdb.

List "Rdeča zvezda" pravi, da imajo Rusi, kakor so imeli celo zimo, še vedno premoč v zraku, vsled cesar Nemei s svojimi nedavnimi zračnimi napadi na Murmanski, Leningrad, Sebastopol in druga mesta niso imeli nikakoga uspeha.

Dal' pravi "Rdeča zvezda," da so toliko hvaljeni Junkerji in Messerschmidti mnogo slabši kot pa najnovježi ruski Migi, Jaki in Larki, ki so bili zgrajeni že po pričetku vojne. Ruska zračna sila ima tudi nove težke in lahke bombnike PE-2 in PE-3, medtem ko nemška industrija ne more zgraditi novovrstnih aeroplakov.

Včeraj so se Finei prvič pojavili na fronti pri Kalinini, severozapadno od Moskve ter so se vdeležili zelo ludi bojev. Kako je močna finska armada na tej fronti, ni bilo poročano.

Poročilo iz Stockholmia pravi, da na polotoku Kerču dobivajo Rusi velika ojačanja in bodo s ofenzivo prehiteli Nemce. Na južni fronti je že pomlad in zemlja je suha okoli temne vode Črnega morja.

Vojaki opazovalci napovedujejo za letosnjem pomladi in poletje največje boje v celi zgodovini.

Radio postaja v Moskvi naznanja, da je nek ameriški bombnik letel nad pomorsko sibirsko provincijo Sikčota Alin, severno od Mandžurije in je pristal v bližini Harckova. Rusi so bombnik in posadko internirali. Letalci so izjavili, da so zgrešili pot na poletu z Japonske, kjer so v soboto bombardirali japonska mesta. Ker sta za sedanjo vojno Rusija in Japonska razglasili svojo neutralnost, so ruske oblasti ameriške letalce po mednarodni postavi internirale.

AMERIŠKA ARMADA OB PACIFIKU

"Nabijanje topa" nekje na pacifški obali, kjer je ameriška armada neprestano na straži.

Francoskim talcem prizanešeno

Nemške vojaške oblasti v Parizu so sinoči prizanesle 35 francoskim talcem in niso bili vstreljeni, ker je francoska policija aretirala dve skupini "teroristov," ki so obdolženi, da so napadli nemške vojake.

Angleška radio postaja je naznaniila, da je bilo vstreljenih 10 talcev, predno je prišlo ponilosilno povlečje. Asociated Press poroča, da so Nemci v St. Nazaire izpustili 20 talcev, med njimi tudi delaškega voditelja Blanchearda.

Danes zjutraj pa bo v Rouenu vstreljenih 80 talcev, ako ne bodo prijeti sabotažniki, ki so stirlji vlak bližu Rennesa.

Tekom dneva je imel Laval kratki razgovor z novim japonškim poslanikom Takano.

Mitanjem, prejšnji japonski poslanik pa je odpotoval v Rim, kjer je bil imenovan za posebnega poslanika pri Vatikanu.

Ameriški poslanik admiralski William D. Leahy bo 1. maja odpotoval v Washington in maršal Petain mu je ponudil privatni zeleni voz, da se odpelje iz Vichyja.

Danes je maršal Petain, ki je še vedno načelnik države, dopolnil svoj 86. rojstni dan.

Kadar poka led na Volgi

Na koledarju, ki visi v uradu ravnatelja urada za plovbo po osrednji Volgi, 37 let starega Mihajla Petuhova, je 26. aprila zaznamovan s svinčnikom. To je dan, ko je Petuhov pričakoval, da bo pričel na Volgi pokati led, nato pa se prične čas plovbe na 1800 milj dolgi rekiji na eni najdaljših rek na svetu in za plovbo najvažnejša reka v sosednji Rusiji.

Petuhov pravi, da je Volga mnogo važnejša v vojni kot v miru, kajti samo ena ladja more peljati več petroleja in rib in drugih potrebsčin, kot pa 12 vlakov.

Volga je izmed vseh ruskih rek vsakevnu Rusu najbolj prisoten, kajti skozi stoletja pomenuj zanj življenje. Ljudje so prišli pred več stoletji in živele so generacije za generacijami, ki so delale in umirale ob bregu reke. Kot zgled je Petuhov navedel svojo družino. Njegov praded je bil "burlak", čolnar, ki je v davnih časih vlekel ladje po Volgi navzgor.

Med temi čolnarji je tudi nastala po celem svetu znana pesem "Cohar na Volgi." In to pesem še danes pojoma čolnarji, ki vozojo po Volgi.

"Moj stari oče je bil čolnar," je pripovedoval Petuhov, "moj

oce pa je star 65 let, pa še vedno dela in noče pustiti reke."

Volga je zamrznjena po pet mesecov na leto in led je debel od enega do poldrugega jarda. Led prične pokati med 26. in 28. aprilom in predno izgine, vzame od 7 do 10 dni. Ob dolnenjem toku Volge se prične tajati kakih 10 dni prej, na severnem koncu pa kakih 10 dni pozneje.

Kazen za pošiljanje pisem

Poročilo iz Berna v Švici naznanja, da je bila v Muehlhausenu v Alzacji obsojena na zapor desetih mesecov neka žena, ker je skrival pošiljalna pisma na Poljsko.

Leninov spomenik v Londonu

V Londonu so na Holford trgu, nasproti hiši, kjer je stal na leta 1903, odkrili spomenik Nikolaju Lenini. Več tisoč ljudi je bilo zbranih na trgu, da so bili prisotni, kako je ruski poslanik Ivan Maisky odgrnil angleško in rusko zastavo, ki sta zakrivali spomenik. Vojaska golja je zaigrala "Internacional" in ljudje so pričeli peti. Peli pa niso, ko je nato godba igrala "God Save the King."

Ob tej priložnosti je imel poslanik Maisky govor, v katerem je rekel, da tako velika množica, ki se je zbrala k odprtju spomenika, kaže, da so se zadnje mesece zelo izboljšali odnosaji med Anglijo in Sovjetsko Rusijo.

"Narodi so se združili v eni stvari," je rekel, "da razbijajo in uničijo Hitlerjevo Nemčijo. To morajo storiti in tudi bodo."

HRVATJE ZAPUŠČAJO OSIŠE

Jugoslovanski krogi v Jernalu so prejeli poročila, ki naznajajo, da se Hrvati obračajo od osišča in se nagibajo k združenim narodom.

Poročilo pravi, da se na Hrvatskem zbirajo "zeleni armada," v katero prilajajo večnamenske deserterji iz Paveličeve armade vstavev.

Ta armada je slična hrvatski armadi v prvih svetovnih vojnah, ki je igrala važno vlogo ob razsulu osrednjih držav.

V "zeleni armadi" so med drugimi tudi trije odični pripadniki države: dr. Vladimira Mačka in generala Mihovila Pavleka-Miškinina, slovenskih kmetov in ženskih pesnikov: Tomo Jančićevića, ravnatelja zagrebške kmetovske kooperativne družbe in Ljubomira Tomažića, ki je z dr. Mačkom vedno najbesnejše deloval.

VOZNIKI BUSOV NA STAVKI V MICH.

V Muskegon, Mich., ki ima 45,000 prebivalcev, je samo ena prevozna družba People's Transport Corporation, ki zaposluje 50 voznikov busov in še ti so zastavkali. Vsled tega so morali delavci, ki so večinoma zapošleni v vojni industriji, iti na delo, če niso imeli sreče, da jih je kdo povabil, da prisedejo.

Predsednik prevozne družbe M. J. Britzen je rekel, da so šli vozniki na stavko vsled zahtevne, da družba prizna Teamster's Union, ki spada pod AFL, nikakor pa niso hoteli privoliti na zahtevo družbe, da vozniki glasujejo, katera uniča naj jih zastopa pri pogajanjih z družbo.

"Mi ne bomo skušali obravnavati," je rekel Britzen, "kajti tudi laško stavkamo. Ker hočejmo stavkati, pa bomo stavkali tudi mi."

Britzen pravi, da je to prva stavka pri družbi v 25 letih njene obstoja. Nekdaj ni bilo nobenega spora zaradi plač; delavci so imeli po 75 centov na uro.

LAVAL V RAZGOVORU Z JAPON. POSLANIKOM

Medtem ko se ameriški poslanik admiralski William D. Leahy pripravlja, da odptuje iz Vichyja, je imel novi načelnik francoske vlade Pierre La Valdaljki razgovor z novim japonškim poslanikom Takonobu Mitanjem. Mitani bo naslednik v februarju umrlEGA poslanika Sotonacu Kato in je včeraj Lavalu vročil svoje povrnilne listine.

Nadulična železnica bo šla

New York se modernizira in podpira vse zgradbe, ki bodejo človeka v oči. Podrti sta bili že nadulični železnice nad 6. in 9. Ave, in tudi že del 2. Ave, včeraj pa je bilo na seji v City Hall sklenjeno, da bo podrt še ostali del 2. Ave, od 59. ulice pa do Chatham Square, kjer preide na tir 3. Ave.

Železo podrite nadulične železnice bo porabljen v vojne namene.

Zahteva po novi fronti

Lord Beaverbrook, angleški lend-lease koordinator v Washingtonu in lastnik listov "The London Daily Express" in "The Evening Standard" je na zborovanju American Newspaper Publishers Association v Wallforff-Astoria hotelu v New Yorku rekel, da Angleži žele, da se odpre druga fronta v zapadni Evropi, dokler še Rusija drži Nemce na vzhodu in je tako mogoče upati, da bo Hitler poražen še pred koncem letosnjega leta.

"Prišel je dan," je rekel lord Beaverbrook, "ko se skoraj v vsakem kraju Anglije sliši glas: "Napad! Napad v pomoč Rusiji." Globoko v sreči našega naroda je vroča želja, da se odpre zapadna fronta in se s tem pomaga Rusiji.

"Vemo, da Rusi vsak dan pobjejo več Nemcev, kot vsi zaveznički skupaj. Vemo, da užijejo več sovražnih tankov, izstrelijo več sovražnih aeroplakov, kot kdorkoli izmed nas ali pa vsi skupaj. Rusija je prava bojna fronta. To je sedaj priložnost, da spravimo Nemce v bitko."

"Tako je od časa, ko sem bil v oktobru v Rusiji, sem odobravil drugo fronto. Angleška in ameriška zalačalna misija ste tedaj sklenili naši zaveznički poslati aeroplane, protizračne in protitancne topove. Nekateri kratkovidni pa so se pričevali, da nismo napravili prav, da damo orožje v roke komunistov."

"Te pritožbe ne morem razumeti. Komunizem pod Stalinom je vstvaril najbolj junakovo armado v Evropi. Komunizem pod Stalinom nam je dal zgled patriotizma, ki se more primernjati največjim zgledom v zgodovini. Komunizem pod Stalinom je dosegel občudovanje vseh zapadnih narodov. Komunizem pod Stalinom je prinesel najboljše generale v tej vojni."

Angleške bojne ladje v francoskih vodah

Iz Vichyja prihaja poročilo, ki naznaja, da se nahaja v bližini Toulona, kjer je zasidranih več francoskih bojnih ladij, močno angleško vojno brodovje, med njimi tudi dve otopinici.

Poročilo iz Tangerja pravi, da obstojejo angleško brodovje iz dveh oklopnic in šestih ruskih torpediranih v letih 1939-1940. Ladje so prišle z Atlantika in so vozile skozi Gibralatarsko morsko ožino. Ena otopinica ima najmanj 35,000 ton.

Povodnji v Colorado

V Trinidadu, Colo., je voda očenela dva mostova ter preplavila 50 trgovskih in stanovalniških blokov. Pravijo, da je to v Trinidadu v 38 letih največja povodenj.

Reka Purgatoire je prestopila svoje bregove in voda se je razlila čez sredino mesta. 50 družin se je moralno izseliti iz svojih domov na višje ležeče kraje. Do sedaj še nikdaj ni učinkoval.

Reka je narastila vsled naglo kopnega snega, zadnje dneve pa je še hudo deževalo.

Mesta na Siciliji bombardirana

Italijansko vojno povlečlo naznanja, da so angleški aeroplani bombardirali Ragusa in Comiso na Siciliji. Bombe pa so povzročile le neznačljivo škodo na nikdaj ni bil.

Osiški aeroplani pa nadaljujejo svoje napade na Malto.

V torek in sredo je bilo na Malto izstreljenih 8 osiških aeroplakov, prav tako poročilo iz Vallette, glavnega mesta Malte pa pravi, da je bilo v dveh dneh nad Malto izstreljenih 37 osiških aeroplakov.

Vojna uničuje race

Kdo bi mislil, da vojna tudi pokonča mnogo rac, galebov in drugih morskih ptic. Pa vendar je tako. Ob ameriški obali je že poginilo na tisoče teh ptic.

Kadar je torpediran kakšen tanker, se razlije iz njega velika množina petroleja, ki pokrije površino morja na razdaljo več sto mil

Kratka Dnevna Zgodba

KSAVER MEŠKO:

POŽIGALEC

"Jezus, Marija!" Konaj je zavil okoli oglala sponil se je ob vogel, da se ni zgrudil, ne od prevelike pijačnosti, ne od strašne groze, od izvila iz prsi plasen vzklik, napol zadušen od groze. Z obema rokama se je zgrabil za gla-

vo, omamljeno od žganja. Na slonil je vse piganosti; kakor bi ga bila udarila nevidna, že leznoteka roka in bi preginala v hipu iz glave vso težko omamico. A v istem hipu mu je leglo na srce in na misli še teži porjene.

"Torej res! Niso bile le sajne, težke in strašne, iz pigan-

je breme, kljuvajoča, pekoča zavest!"

"Hotel sem, zdaj je storjen."

Kakor bi okamenel, postal del zida, ki je slonel ob njem. Je brez življenja streljal na streho skedenja in hlevov. Gost, svimčnotemem dim se je valil iz nje; v širokem snopu je kipel iznad slemenja, se poganjal više in više proti motremu nočnemu nebnu, se zibal v zraku sem in tja kakor stari jagnedi spodaj ob reki, ko jih majec ješenski veter. V visini je bledel, se redčil in redčil, se trgal in se izgubil v mlačnohladnem vzduhu, kakor bi ga pila žejna noč in bi ga skrakalo v se svinčeno, z dežjem grozeče nebo.

Hipoma se je zgnil, kakor pod bolestnim sunkom. Zapri je oči, da ne bi videl. Zatinsil si je ušesa, da ne bi slišal, kako poka stresna opaka z naglim prasketanjem, da se ma je v prvem hipu zazdelo, kakor bi se vadilo na travniku za gumenom in hlevi vojaštvo na strojnih paškah.

A dasi si je stiskal in mašil ušesa, je jasno slišal, kako prasketa opaka, kako se lomii in drobil na kosce, kako se kosci luščijo dru od drugega. Lako dobro po strehi, kako padajo pod kap, kakor pozimi cime ledene sveče, če razposajen fant udari s palico po njih vojaški vratih.

Ker je videl z zaprtimi očima vso grozo v se strašnejših barvah, je odpril oči in odtegnil roke od ušes. Z desnice se je uprl ob zid, da bi slonel varneje. Ker drhtil je po vsem telesu; konaj je čutil noge in zemljo pod seboj. Hladni pot je začutil na čeh.

"Ali ni moči pomagati? Ko bi —"

Ne! Glej, že sili in kipi plamen skozi streho. S svetlimi jezikami saka kakor razjarjen gad skozi razpokano opoko. Liže sem in tja, kakor bi iskal novo žrtev, da ugodil nikdar sitemu svojemu gladu. Srdito se zajeda v temnosivi stolp dima, kakor bi ga hotel vžgati, da zagori in zaplamti do neba.

"Gori!"

Ni bil on, hlapec Gregor, ki je zavil. Saj ga je klic prestrašil, da so se mu kolena zabilila. A zaklical ni on, dasi mu je klic na pomoč trepetal v grlu in v vsaki žilici telesa, že odkar je stopil izza ogla in je gorje zagledal. Dusišil in pekel ga je, da je trepetal tudi od duševne bolesti, ne samo od groze in telesne slabosti. A zaklicati, izvpiti usodni klic: "Gori! Pomagajte!" — ni ga mogel. Nevidna roka ga je tiščala kakor s klečami in gadavila; strašna groza in glasno očitajoča vest: "Tvoje delo je to, Gregor!"

Teme je bila v veži, nezačlenjene, samo priprte. Naglo je spet zaprl z drhtečo roko potisnil čez nje težki zapah, da je zaropotal.

"Ali je kdo slišal?" Za hip je postal pridržal se. Ne! Vse tisto znanj.

Teima je bila v veži, da se je skoro ustrashil. Iskal je kljukto v sobo. Roka mu je trepetala in udarjala ob duri, kakor bi trikal.

Otipal jo je. Odpril je nastenitaj.

"Takojo v posteljo! Potuh nem se, da spim. Da jutra, do belaga dne spim. — Kako morejo potem mene dolžiti? — Histro se slečem!"

Nevarnost, stojede tako, tik ob njem, je naglo, kakor bi z roko zamršnil, razgnala svrčeno težo, ki mu je ležala na mislih in ga delala slabotnega in nezmožnega, da ni vedel, kaj naj počne. Moči mu je naj počne. Novih moči mu je vila v otrpelje ude. Tiko, kakor senca, se je umaknil za vogal.

"Ail me je videl! A ni moče. Gledala je gotovo v ogenj in vsa zbegana je: že glas jo razodeva."

Za hip je postal za vogalom. Polnračno je bilo tam. A cesta pred njim je že vsa svetla. V zvoniku se je zdrznila ora in je pričela biti z gromkim glasom. Ozvor se je proti cerkvi. Tudi zvonik, ki se je dvigal v noč kakor tekmeč ogromnemu stolpu dima, a miren in dostojanstven, so že obsevali žarki. Temne sence, bežnem, plašnjem duho-

vom slične, so se podile čez resno, molčče zidovje.

Naglo je spet zatisnil oči. Upal je, da se tako ohrani pošasnih prikazni. A v resnici jih je videl le jašneje, ker jih je gledal z dušo.

Hipoma se je preplasil še bolj vsega ga je prevzela grozeca misel: "Kaj stojim tu takoj? Da me še opazijo! Kdo ve, ali me natakarica že ni? Domov, preden se zbude v vasi. A tihno previdno!"

Še enkrat se je ozrl proti cerkvi, z nemirnim, blodnim pogledom, a obenem vendar mehkim, kakor bi prosil odpuščanja.

Aglej, ali se ne ziblje ogromni stolp, ali se ne nagiba? Sem, nani pada.

"Jezus, saj cerkev nisem na-meraval!"

Od groze se je pokržal, z nagnim, spakedranim križem: ker roka je bila težka in je drhtela. A besed ni mogel izgovoriti ob avtem znamenju.

Kar najtišje je mogel v velikih okovanih čevaljih, je hitel skozi vas.

Ni bilo daleč do koče krmarjeve, v kateri je zdaj začasno gostoval, stopetdeset korakov morda. Vendar se mi je zdela kratka pot nočjo dolga, kakor je nikoli. Ves upihal se je na uje. Strah ga je izmačel. Ker jasno je slišal naglo, enakomerne prisketanje za seboj, kakor bi se spustila vsa opaka, ki jo je izročil jezi ognja, v beg za njim; in plamen je slikal, kakor hi segal z vročimi svojimi jezikmi po njem. Iza hiš pa so katiči temne počasti, ki stegajo od vseh strani roke po svoji žrtvi, segale po njegovem sreči, zlokobne misli:

"Pojdem, pojdem, in jim povem, vse jim razložim . . ."

Muzik Nedolja tako tudi stori. Iz bedastega muzika, ki so ga bili enkrat pripravili do tega, da je kot posleven hlapec ponesev kruha in soli k mizi sijih aristokratov in nemških oficirjev, ki so na njegovem račun zbijali umazane šale, se razvije revolucionar, ki vodi guerillsko vojsko, da maščuje svinova, ki so mu jih ubili Nemci in da osvobodi ukrajinsko zemljo golazni, katera ni nihče vabil in ni zato nihče dolžan, da jo poslije živo nazaj odkoder je prisla. "Čemu bi vas posiljali nazaj," pravi nemški komandantom, ki po zmagi guerill ali oholo zahtevajo, da se jim pusti reden odhod ali omnik, "saj vas nismo klicali na našo zemljo." Hladen in mirem surakazem Nemce žre bolj nego poraz. Oni poznaajo same oholost, moč premagovalec, divjo krutost podjarmljaveca in bandita, ni jim pa znana sila odporov, ki tli v slovenski duši. Mislijo, da bo bodo ubili z nasiljem. Pa će bolj ubijajo, bolj raste odpor.

Tudi izdajalec najdejo. A Rusi znajo tako spretno ravnatiz izdajaleci, da je naravnost zabavno. Vse jih odpustijo, le končni načrt je kar nedavno preprečen. Ta kako znajo voditi brihtne Nemce za nos. Stari ribiči popelje nemško posadko na napacno mesto, da morejo medtem vaščani resiti orožje iz dupline. Ko je starčeva naloga končana, pravi Nemec: "Ubij me zdaj — odslj ne bo govoril s tehoj moj sin Ivan." Starca ubijejo, Ivan pa pozdrav: Nemec z orožjem, ki so ga bili resili in očabni ko-

že je odpril duri v veži, nezačlenjene, samo priprte. Naglo je spet zaprl z drhtečo roko potisnil čez nje težki zapah, da je zaropotal.

"Ali je kdo slišal?" Za hip je postal pridržal se. Ne! Vse tisto znanj.

Teima je bila v veži, da se je skoro ustrashil. Iskal je kljukto v sobo. Roka mu je trepetala in udarjala ob duri, kakor bi trikal.

Otipal jo je. Odpril je nastenitaj.

"Takojo v posteljo! Potuh nem se, da spim. Da jutra, do belaga dne spim. — Kako morejo potem mene dolžiti? — Histro se slečem!"

A roke so mu preveč trepetale. In čudno nerodne, malone trde se bile. Siloma je stregal suknjo in telovnik ter ju vrgel na edini, veliki in močni stol ob mizi.

V tem se ga je spet hotevala omotica, spet ga je prevzemala piganost, ki se je za čas umaknila veliki grozi. Šumelo mu je v glavi; kakor kratki, hipoma v sredu pretrgan in zlomljeni bliški so mu švigale misli skozi zbegani spomin. Iz vsega napol blaznega vrvenja pa mu je vstajala vedno in vedno spet z nepremagičljivo silo in trdrovnostjo, kakor bi ne marala nikoli več leči, zaspasti in umreti, ena, povsem jasna, kakor ogenj tam zunaj, ki je bežal pred njim — a ga je gledal venomer tik pred seboj, visoko planteče: "Kaj si storil, Gregor?"

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Iz mojih beležk

(Nadaljevanje z 2. str.)

va. Tako so se borili proti Mongolom, Teutonom, Švedem Napoleonovim Francozom in v zadnjji vojni proti nemškemu kajzerju. Z največjo odločnostjo pa se bora dunes proti Nemcem.

Rusi najprej pokažejo sito gospodo pri polnih mizah. Nemške oficirje, priležnice, rusko aristokracijo, ki je bila pripravljena prodati ljudstvo Nemcu samo, da ostane ona v sedlu. To vse predstavlja trbole stebre, katere je zrušila revolucija leta 1917. Novi stebri so "generali" iz ljudstva, Chubbenko, Nedolja, ribički sin, mornar. Kako se gabi osebnim nemškim oficirjem, ko morajo tem "generalom" vrmiti salutacije. S kakšno oglobno nasladom dajejo povelje za uničenje vasi s prehvaljivo vred, in s kolicim zanikanjem in prezrimenti povrtni nemški komandanti ruskega mužčka, naj gre in povrne svojim ljudem, da Nemci se tako maščujejo nad russkimi psi za odpor, ki se dviga proti nemškemu ropanju, tolovajstvu in ubivanju. In mužek pravi: "Pojdem, pojdem, in jim povem, vse jim razložim . . ."

Mužek Nedolja tako tudi stori. Iz bedastega mužka, ki so ga bili enkrat pripravili do tega, da je kot posleven hlapec ponesev kruha in soli k mizi sijih aristokratov in nemških oficirjev, ki so na njegovem račun zbijali umazane šale, se razvije revolucionar, ki vodi guerillsko vojsko, da maščuje svinova, ki so mu jih ubili Nemci in da osvobodi ukrajinsko zemljo golazni, katera ni nihče vabil in ni zato nihče dolžan, da jo poslije živo nazaj odkoder je prisla. "Čemu bi vas posiljali nazaj," pravi nemški komandantom, ki po zmagi guerill ali oholo zahtevajo, da se jim pusti reden odhod ali omnik, "saj vas nismo klicali na našo zemljo." Hladen in mirem surakazem Nemce žre bolj nego poraz. Oni poznaajo same oholost, moč premagovalec, divjo krutost podjarmljaveca in bandita, ni jim pa znana sila odporov, ki tli v slovenski duši. Mislijo, da bo bodo ubili z nasiljem. Pa će bolj ubijajo, bolj raste odpor.

Tudi izdajalec najdejo. A Rusi znajo tako spretno ravnatiz izdajaleci, da je naravnost zabavno. Vse jih odpustijo, le končni načrt je kar nedavno preprečen. Ta kako znajo voditi brihtne Nemce za nos. Stari ribiči popelje nemško posadko na napacno mesto, da morejo medtem vaščani resiti orožje iz dupline. Ko je starčeva naloga končana, pravi Nemec: "Ubij me zdaj — odslj ne bo govoril s tehoj moj sin Ivan." Starca ubijejo, Ivan pa pozdrav: Nemec z orožjem, ki so ga bili resili in očabni ko-

KUPUJTE

UNITED STATES SAVINGS BONDS in STAMPS

mandant je ubit po ribičevi ženi, ki kopne po njem z veslom. Ko to zve še višji nemški komandant, se skoro zgrudi od stida. Nemec ubit po ženski teh pisov! Zdi se, da bodo Nemci erkljeni prej od hite, da jih nihče noče za svoje gospodarje in oblastnike, kakor od aktuelenga poraza v vojni.

Treba je prepustiti stvar Rusom, oni znajo temeljito ponati nemško oholost s slovensko skromnostjo, ki se ne korači pred svetom, če, glejte me, kje mi je še kdo enak?

Kdor je že kdaj šel gledati nemške filme, takoj opazi kakšno směšno in skoro da pverzno vlogo igra žena v njih. Ljubica, priležnica, privesek nemškega soldata takorekoč, in pa hausfrau, ki ne vidi v socijalnem pogledu dije kot ji noskaže. Rusi pa prikazujejo svojo ženo kot možu docela enakopravno, kot boriljice, ki v vsem dosega moškega, ki se ne straci nobene žrtve. Ko zaplače nevesta mladega ribiča pred novordecem, ki je prisiljena koračati pred nemškimi vojaki, da jih krije, se človeku zdi, kakor da je v njej vtelesena vsa ogromna Rusija, ki dviga visoko svoje ideale in s tem večja straha sovražniku strah pred njo in pred njenim silo. "Streljajte!" pravi dekle, "za nami so Nemci." Za svoj pogum skoro placa z življenjem, a guerillsko posadka je rešena, sovražnik potem v boju premanjan.

In otroci. Tudi ti se bora proti Nemcem. Padajo zrati po njih krogla, a padajo tudi Nemci po zaslugi russkih otrok, ki se zavedajo svoje dolnosti napram domovini. Iztrebimo sovražnika! To je geslo vseh, mož, otrok, starec, mladinci. Nemec odgovarja iz iztreb-Henjem in s strašnimi grozidelji. Ali bo uspel? Rusi pravijo: Nikdar!

Primorska Slovenka.

SLOVENSKO SAMOSTOJNO BOLNIŠKO PODPORNO DRUŠTVO za Greater New York in okolico, ink.

Kdo izmed rojakev ali rojakinj se na dan tega društva naj vpraša svojega prijatelja ali prijateljice ali pa enega izmed odbornikov za nacionalna pojasnila. V nezre se tele spozna, kaj pomeni biti član dobrega društva.

TEKOM 30-LETNEGA POSLOVANJA je društvo izplačilo \$10,000.000,00, smrtnine in \$18,267 bolnine in ima v blagajni: \$16,468.79.

Naloženi denar je: \$ 5,000.00 Defense Bonds
\$ 4,050.00 U. S. Savings Bonds
\$ 7416.79 naloženih v bankah

Skupno \$16,466.79

Odporn za Leto 1942:

Predsednik: MIHAEL UREK
82 Weirfield St., Brooklyn, N. Y.
Podpredsed.: ANDREJ IVANŠEK
Zapisnikar: 290 Harmon St., Brooklyn, N. Y.

Blažnjnik: ANTHONY Cvetkovich
883 Somers Avenue, Brooklyn, N. Y.

Nadzornik: 1. FRED VELEPEC
7225 — 67th Place, Glendale, L. I.
III. JOHN YURKAS
406 Himrod Street, Brooklyn, N. Y.

Arhivar: JOSEPH POGACHNIK, 880 Liberty Ave., Williston Park, L. I.
Društvo zboruje vsko četrti soboto v svojih društvenih prostorih v American Slovenian Auditorium, 252 Irving Ave., Brooklyn, N. Y.

Kakor plaz...

ZGODOVINSKI ROMAN.

84

"To pot bo njegovo mnenje pravo. Jaz sicer ne morem depeti da govorim s tabo brez dolžnega respektja, in da hoče vseči uveljaviti svoje nazore, toda to pot se bojim, da je njegovo mnenje pravilno."

Cesar je svoji soprogi povedal vsebino razgovora z Wolkensteinom. Z največjo pozornostjo je cesarica poslušala poročilo. Ko je omenil, da mu je Wolkenstein odsvetoval, da bi se zanašal na zvestobo Madžarov, se je cesarica zaničljivo nasmejnila.

"To bi tudi ne bilo pametno, četudi bi bilo v stanu napraviti med ljudstvom za te ugodno razpoloženje. Wolkenstein je počasen, brez sveže odločilnosti. Je nasprotnik hitre odločbe in presenečenja. On hoče, da bi bilo vse metodično pripravljeno, s čimer često zamirja najboljši čas in najugodnejšo priliko."

"Nikdar mi ni dajal slabih nasvetov. Dal Bog, da bi se bil vsikdar ravnal po njegovih nasvetih..."

"Nočem trditi, da bi ne bili njegovi nameni dobri. Toda zdaj se, da mora postati vsakomur nadležen, ker se ne prestanoma vmesčiva v vse stvari. Vedno nastopa, kakor da bi vse druge nadkrijeval."

Cesar se je smejal tej pristno ženski malenkostnosti in priponil:

"Grofu se imam zahvaljevati za marsikaj. On je moj najboljši odkritosrni in najbolj nesebični priatelj, ki sem ga kdaj imel. Pri tem je velik talent, poln odločnosti in previdnosti. Mnenja sem, da bi storila prav, ako se ravnavata po njegovih nasvetih."

Cesarica je pritrdila.

"Res je, da je treba preskrbeti denarna sredstva, da pridobimo vojaške povelenjne in politike iz Horthyjeve okelice. Oditujiti je treba Horthyju posamezne vplivne osebe. Kdo pa naj vodi pogajanja?" Brezpojogno mora to biti zaupanja vredna in brezpojogno zanesljiva posredovalna oseba."

"Misil sem že na Wolkensteina, toda najbrže ne bo hotel sprejeti to kolikortoliko dvonljive in nihvalezne naloge."

Cesarica je odločila:

"Wolkenstein je edini človek, ki je vreden zaupanja. On mora to storiti."

"Da, pa denarna sredstva? Od kod naj vzamemo gmotna sredstva?"

"Med svojo prtljago še imamo zavoje s kodeksi in drugimi znatenitostmi, ki jih lahko prodamo. Imamo tudi še nekaj diamantov in briljantnih draguljev, na katere lahko dobime znatna posojila."

Cesar je živabno priponil:

"Najbolje bi bilo, da bi Wolkensteini prevzel tudi trgovsko stran vsega podjetja. Pri njem sem vsaj siguren, da me ne prevari."

Cesarica je pritrdila.

"V Pranginsu bi se on trajno gotovo ne počutil dobro. Podjetje stavlja na njegovo čast in zvestobo nove zahteve. Ono ga bo odvračalo, da bi raznisljal o načinu svojega delovanja in načinu ohranilo njegovo službo, ki bi jo lahko nam odtegnil, aki bi ostal brez posebnega posla. Sama ga hočem prositi, da prevzame misijo, ki smo ju namenili. Meni prošnje ne odrečé."

Cesar je ves navdušen: objel vitko postavo svoje žene.

"Naša si pot. Zita, ki vodi k uspehu! Z božjo pomočjo doseževa svoj cilj!"

Smedljaje je cesarica sklonila nežnookrogle svoje lepe roke okoli njegovega vrata.

"Doba izkušenj je za naju, Karel. Težko je te izkušnje prenemati, toda najine ljubezni se ne smejo dotakniti."

"Ne, Zita, najina ljubezen bodi nad vsem!"

Mala družba v Pranginsu ni imela prilike, da bi se čudila obnenavadnem zopetnem pojavu grofa Wolkensteina. Ne pričakovano kakor je prišel, je zopet izginil in samo oni, ki so bili o stvari pončeni, so vedeli, da se je napotil v tajni misiji v Pariz. Zdelo se je, kakor da bi bilo njegovo bivanje v francoski prestolnici trajno, ker so potekli meseci, ne da bi se bil vrnil. Karel in Zita sta bila vedno v boljšem razpoloženju in sta očividno z največjim zaupanjem zrila v bodočnost. Taja sporočila, ki sta jih dobivala, so se vsekakor glasila zelo ugodno. Leto 1921 ni povzročilo nobenega zunanjega preokreta, v življenju izgnane vladarske dvojice. Prve dni mesece marca tega leta je domil cesar obisk. Posetnika je takoj sprejet. Sprejet ga je v velikem salому, kjer je cesar najraje bival s svojo rodbino. Ko je posetnik vstopil, mu je Karel šel naproti in mu radošno ponudil roko, rekoč:

"Ljubi Erdody, iskreno me veseli, da me posetite v mojem izgnanstvu. V vas pozdravljam kralju zvesto ogrsko plemljstvo!"

Graf Erdody je poljubil cesarici roko, ki mu jo je milostno ponudila.

"Znam eniti visoko odlikovanje, da sem bil sprejet v najvišjem rodbinskem krogu. Porocila, ki jih prinašam, bodo morda povračilo za visoko naklonjenost in milost."

"Vaš prihod sam, graf Erdody, je jamstvo dobrih vesti. Ne verjamem, da bi vam lahko izkazal kakšno milost, ki bi popnhalo vaša poročila."

Graf se je nasmejnil, ker mu je laskalo uvaževanje, ki ga je našel pri cesarju.

Prinamšam vašemu veličanstvu poziv, da se vrnete na Ogrsko in zopet prevzamete vladarsko žezlo."

Cesar je bil radošno presenečen. Radošno je vzkliknil:

"Ali je Horthy pokazal svojo zvestobo in me dal poklicati?"

"Horthy! Ne veličanstvo. S Horthyjem se ne da ničesar napraviti. Ta se dobrovoljno ne odpove državnemu upraviteljstvu."

Cesar je razočarano povprašal:

"Kdo me pa potem poziva, naj se vrнем? S kakšnimi sredstvi in s kakšnimi nadomiti na uspeh naj se vrнем na Mađarsko?"

(Nadaljevanje.)

Slovenci na Gorenjskem pod Hitlerjem

(Izvirno poročilo iz Slovenije.)

(Nadaljevanje.)

BEKANNTMACHUNG. Izredno sodišče, ki je bilo postavljeno za presojanje komunističnih nasilnosti na zasedenem ozemlju, je dne 1. avgusta obsodila na smrt štiri sledenči:

Ignacij Hren, 32 letni strojar iz Kamnika. Leopold Dremelj, 27 letni kovački pomočnik iz Mengša. — Bili so obsojeni radi prepondevane nošnje orožja in radi sabotažnih dejanj.

Odsoda je bila brez odloga izvršena.

Bled, 2. avgusta 1941.

Kutcher, načelnik civilne uprave.

Pred usmrtnitvijo so vsem štirimi dovoljeni duhovniki. Vsi so se spovedali in bili obhajani. Ustrelili so jih v vojaških barakah v kraju Podgora, ob cesti Begunje—Tržič. Mrteve so odplejali v Gradec in jih sežgali v krematoriju.

Iz Radovljice in njene okolice so se "ubežniki" po največ zatekali v Jelovico. Dne 29. avgusta je pribrežal tja tudi neki Rakša, komaj kakih 18 let star. Bil je delavec pri predorju v Globokem pri Radovljici in je bil zvedel, da ga misli Gestapo arretirati. Ni hotel živati, ampak je zbežal v Jelovico. Tam je pregovoril "ubežnike", da so takoj naslednjih dan napadli skladiste živil v bližini omenjenega predora in ga izropali. Posledice tega dejanja so razvidne in naslednjega.

Janez Finžgar, 31 letni zidar iz Javornika.

Usmrtnitev je bila takoj izvršena.

Bled, 6. avgusta 1941.

Kutcher, načelnik civilne uprave.

V prvih dneh avgusta je bilo nekaj ubežnikov že tudi na Možaklji nad Jesenicami. Ljudje so jim donašali hrano in seveda tudi raznina poročila. Tako je zahajal na Možakljo tudi Ivan Firtzgar z Javornika. Na taki poti so ga zasačili nemški policijski, ga ranili v vrat in ujeti. Ranjence so ptem ustrelili.

Jelovico, Možakljo in Poljčane so Nemci pogosto preiskovali. Tako je odšlo nemško vojaštvo na Jelovico v noči od 7. do 8. avgusta. Bilo jih je okoli 3.000. S seboj so imeli tudi topove, ker so pričakovali veliki spopad. Preganjanje ubežnikov so raztegnili tudi na Možakljo in Poljčane. Na Poljčane so Nemci ubili dva drvarja, ki sta bila pri delu v gozdovih že ves teden. Padel je na sponadu tudi nemški policijski.

Prav tako kazen ima zadeti pričakovanec, ki bi dajal potuhi do velikega spopada. Preganjanje ubežnikov so raztegnili tudi na Možakljo in Poljčane. Na Poljčane so Nemci ubili dva drvarja, ki sta bila pri delu v gozdovih že ves teden. Padel je na sponadu tudi nemški policijski.

Tako bomo nadalje kaznovan vseh delavcev.

Pri tem je bilo ubitih osem oseb. Tako bomo nadalje kaznovan vseh delavcev.

Bled, 5. avgusta 1941.

Kutcher, načelnik civilne uprave.

Molitveniki

v krasni vezavi importirane iz starega kraja...

Slovenski molitveniki:

KVIŠKU SRCE — štv. 415
2 1/2 x 3 1/2 inčev — 224 strani
Cena 75 centov

RAJSKI GLASOVI — (št. 408)
2 1/2 x 4 1/2 inčev — 255 strani
vstevški Sv. Krizev Pot
Cena \$1.50

RAJSKI GLASOVI — (št. 415)
2 1/2 x 4 inčev — 255 strani
vstevški Sv. Krizev Pot
Cena \$1.50

NEBESA NAŠ DOM — (št. 415)
2 1/2 x 4 1/2 inčev — 384 strani
Cena 75c

SKRBI ZA DUŠO — (št. 408)
3 x 4 1/2 inčev — 512 strani
Cena \$1.75

Angleški molitveniki:

(ZA MLADINO)

KEY OF HEAVEN

fino vezano \$5
v usnje vezano ..... .75

CATHOLIC POCKET MANUAL

fino usnje vezano 1-

NEBESA NAŠ DOM — (št. 415)
2 1/2 x 4 1/2 inčev — 384 strani
Cena 75c

—

(Ker se nam je posrečilo dobiti te molitvenike po zelo nizki cenai, jih tudi moremo prodajati po gori označeni ceni. Zaloga pa ni posebno velika, zato jih naročite čimprej, da vam bomo mogli z njimi posredeti.

Streljali so jih v nekem kasolomu ob poti v Drago. Se dolgo po dogodku je bilo videti tam sledovke krvi. Ustrelili pa niso vseh naenkrat, ampak so morali nekateri pripravljati, kdo za svoje tovariše ter jih natanje privezovati, potem pa gledati, kako obsojeni umirajo. Nato so sami prihajali drug za drugim na vrsto. (Dalje prihodnje.)

FOR DEFENSE

V tem času narodne stiske potrebuje naša domovina

na vašo pomoč. Kupujte redno United States Savings Bonds in Stamps.

Slovenic Publishing Company

216 WEST 18th STREET

NEW YORK, N. Y.

Janko N. Rogelj:

STORIMO SVOJO DOLŽNOST.

Nadalje so darovali za JPO slov. sekciijo sledenči:

Do \$1.00: Joe Filips, Joseph Koncilja, Anna Germ, Fr. Dremel, Chas. Perko, Robert Laibich, Jos. Samuel, John Snyder Louis Mihelich, Fr. Mikligh, J. Pečak, Jos. Zdravje, And. Novak, Caroline Zupančič, Josephine Strahl, Fr. Smeraje, Fr. Kochevar, Jos. Ros, John Serda, Ant. Lukšič, John Jersin, Louis Krčul Sr., John Cerne, Joe Krasavetz, Fr. Tekavec, Frances Junglich, Fr. Dobick, J. Škerjanc, Joe Erjavec, J. Mramor, Fr. Volk, J. B. Perko, Jack Dolgan, Mary Kochevar Louis Babich, Joe Simovich, Fr. Baydek, Mrs. Kosac, Mrs. Košak in Mohorčič, Joe Ferkul, Joe Bradich, Mike Hiza Joe Čuhra, John Kochevar, Mary Ogulin, J. Rabida, Mary Pangl, Fr. Novak V. Mismash, Mrs. Plut, Joe Horvat, Ed. Janowski, Agnes Pušelj, John Šabec, Fr. Tekavec, Jim Mismash, John Jaklič, Rose Kral, Julia Stofac, Tony Germ, Ed. Jaklič, Joe Bregar, Jacob Skufca, Bernard Fink, Frank Germ, Fr. Mehle, Joe Jaklič, Rudolph Strumbel, J. Fabjanec, Ivana Puntar, John Šnič, Ant. Jamnik, Joe Boitz, Matt Mismash, Joe Jersin, J. Petrie, Agnes Arko, Ant. Klun, Ant. Vertovec, Frances Roger, Steve Fatar, Joe Vadnal, Mary Okocich, Ivana Zubukovic, J. Pucel, Joe Mramor, A. Kochevar, J. Špirlar, Louis Anzick, Fr. Boitz, Fred Sterle, John Snyder in Mary Poder.

Po 50 cent.: Tom Minic, M. Gonshe, Frances Gačnik, Law-

rence Mane, Fr. Šajn, Mihaela Setrina, Mary Bozaich, Michael Jersin, Adolph Lest, Jos. Trontel, Ant. Vodishek, J. R. Petric, Randolph Kastelic, Louis Pečak, Louis Vidmar, Fr. Mosojedec, Lois Erčič Jr., Mary Vidmar, Mary Snyder, Fr. Zumberger, Josephine Perko, Ant. Vodishek, Fr. Bregar, John Pavlin, Mike Jersin, Ant. Mešojedec, John Mramor, J. Kral, Angela Škerjanc, Kat. Krasavetz, F. Trontel, Louis Germ, Mrs. Kapel, Joe Erjavec, Frances Začić, Tony Kamlič, L. Germ in L. Trontel.

Po 35 cent.: Anna Anzick.

Po 25 cent.: Mrs. James Lay,

Fr. Lest, Peter Čulig, Jr. Fr.

Anzick, Jennie Mihelich in Joe

Boitz.

Po 20 cent.: Joseph Novak.

P